หนังสือเล่มน้อย

ชุดภูมิทัศน์แห่งศาสดา

ปฐมภาคแห่งพระรัตนตรัย

ธัมเมกขสถูป



ธรรมทัศน์จากธรรมลิขิต

พระราชสิทธาจารย์ วิ. (ทองใบ ปภสฺสโร) พธ.ด.(กิตติมศักดิ์)

วัดนาหลวง (อภิญญาเทสิตธรรม) ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

ธัมเมกขสถูป ปฐมภาคพระแห่งรัตนตรัย
หนังสือเล่มน้อย ชุดภูมิทัศน์แห่งศาสดา

พิมพ์ครั้งแรก	๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖
ที่ปรึกษา	พระราชสิทธาจารย์ วิ. (หลวงปู่ทองใบ ปภสฺสโร) พธ.ด.(กิตติมศักดิ์)
ที่ปรึกษาฝ่ายฆราวาส	ดร.ไพศาล แน่นอุดร
คณะทำงาน	พระวันทญา ยโสธโร พระไชยยศ อภิญาโณ แม่ชีอัชญา ตัณฑรัตน์ แม่ชีภัทรลักษณ์ อัมพรัตน์
พิสูจน์อักษร	แม่ชีจิตต์ทิพ ทีคำ
ภาพปก	นางสาวพัชรี ศุภฤกษ์

วัดนาหลวง (อภิญญาเทสิตธรรม)
ต.คำด้วง อ.บ้านผือ จ.อุดรธานี ๔๑๑๖๐
๐๘๘-๕๖๙-๒๐๔๙ watnaluangMCN@gmail.com
www.facebook.com/watnaluang watnaluang
www.watnaluang.org

ออกแบบ และพิมพ์
ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์
๓๓ ถ.ทหาร ต.หมากแข้ง อ.เมือง จ.อุดรธานี ๔๑๐๐๐
๐๔๒ - ๑๑๑๐๐๕ saksri99udon@gmail.com
www.facebook.com/saksriaksorn
saksriaksorn www.saksriaksornpress.com



ปฐมภาคแห่งพระรัตนตรัย

ธัมเมกขสถูป

ธัมเมกขสถูป

. ปัญจวัคคี

. โปรด ״

. ประตู ทุกข์ สิ้นแล้ว

. ดับ เย็น นิ่ง

. หวัดต่าง เรียนธรรม เข้าใจ

. นำไปสมุด ผลวิราคา

ด้วยหวัง พ้นภาพ

ข้อธรรมที่ร่อง.

๐

ท

ı

๐

คติ ๕

สัจจญาณ กิจจญาณ

กตะญาณ อริยญาณ สติญาณ

ฐานธรรม

. สังวร
. สอนตน
. พ้นทุกข์
. สุขจิตเย็น

สารทุก
เปลี่ยนทุกราคะสิ้น
เปิดเส้นทาง
สายใหม่ของอมตะชีวิต
อบรมตามพุทธาธิบดีอย่าง
ตรงใจ ของลูกๆ เสืออริยะ

๑ วิสุทธิ ตรัสรู้
๒ วิราคะ 〃
๓ วิเวกะ 〃
๔ วิมุตตะ 〃
๕ นิพพาน บรรลุ
๖ โลกุตตร 〃
๗ อมตํ 〃
๘ สุญฺญํ 〃
๙ สนฺตํ สำเร็จ
๐ สงฺฆํ 〃
๐ ธมฺมํ 〃
• พุทฺธํ 〃

หลุดพ้น

๐ สัจจญาณ

๐ ศีล 〃

๐ กตะ 〃

๐ อริย 〃

๐ สติ 〃

เรียนทำ

อบรม

ปฏิบัติ

ปฏิเวธ

นิพพาน

สิ่ง
ไม่มั่น

อมตะ

โลกุตตร

นิพพาน

แม่บทกาย

เวทนา

จิต

ธรรม

แท้จริงต่อชีวิต

เฉพาะปัจจุบันนี้เอง

เพาะเพียร

ตรงจิต

กาย

วจี

ไม่รออะไร

คิดล้ำ ห้

ทำเลิศ ผ

พูดหลุด ม

ลัยทุกข์

พ้นทุกข์

จักษุธรรม

อนุโมทนาเจตนาผู้ร่วมรู้อริยะ
ธรรม ที่เป็นแดนถิ่นของเมกขสถูป
สารนาถ เมืองพาราณสี ป่าอิสิปตน
มฤคทายวัน เพราะคำเป็น ๔ อย่าง

- เรื่องทุกข์ เปิด
- เหตุเกิดทุกข์ หมาย
- วิธีดับทุกข์ จุดไฟ
- ทางออกจากทุกข์ บอกทาง

สำหรับอบรมปฏิบัติ เพื่อหลุดพ้นทุกข์
เท่านั้นแหละนะ

เจริญพรทุกท่านที่ให้ความ
ร่วมมืออย่างดีตลอดมา

พระราชสิ...

คำนำ

นับตั้งแต่ต้นปี ๒๕๖๔ เป็นต้นมา พระเดชพระคุณพระราชสิทธาจารย์ วิ. (หลวงปู่ทองใบ ปภสฺสโร) พธ.ด.(กิตติมศักดิ์) ได้เร่งพัฒนาสร้าง ศาสนสถานโดยรอบวัด มีวัตถุประสงค์ให้เป็นแหล่งตรัสรู้แก่พุทธบริษัท ทั้ง ๔ เพื่อเร่งเร้าให้ทุกชีวิตได้ฝึกฝนอบรม กายวาจาจิต หนังสือ เล่มน้อย “ธัมเมกขสถูป” เล่มนี้ เป็นหนังสือที่จะช่วยเปิดโลกทัศน์และธรรมทัศน์ให้แก่สาธุชนผู้สนใจใฝ่ศึกษาได้ เข้าใจปริศนาธรรมที่แฝงอยู่ในศาสนสถาน และสามารถนำไปฝึกฝนอบรมปฏิบัติจนเกิดการตรัสรู้แห่งตนได้


สังวร สอนตน พ้นทุกข์ สุขจิต

“ธัมเมกขสถูป”
คือ ธรรมที่ให้เกิดธรรม

วัตถุประสงค์การสร้างธัมเมกขสถูป

๑. เพื่อเปิดเผยชีวิตจิตใจวิญญาณของคนธรรมดาที่เมื่อได้ฟังธรรมของพระศาสดาก็สามารถเป็นพระอรหันต์ได้

๒. เพื่อเปลี่ยนเอาความโง่ออกให้จิตของเรางอกงาม แม้ทุกดวงจิตจะมีอวิชชาแต่สามารถเปลี่ยนออกได้ทุกเวลา ไม่เกี่ยวข้องกับกาลเวลา ไม่ว่าเป็นเช้าเที่ยงเย็น



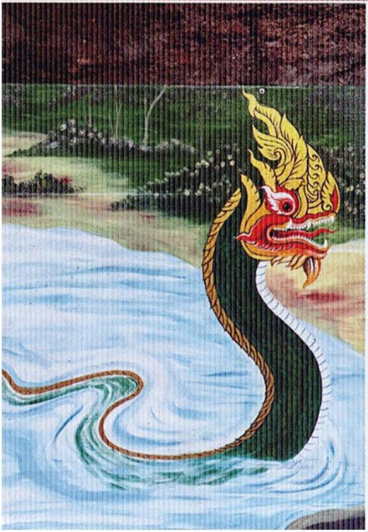
นิมิตสร้างธัมเมกขสถูป เพื่อวางหลักปักฐาน งานพุทธ ยุทธศาสตร์ ปราชญ์อริยะ

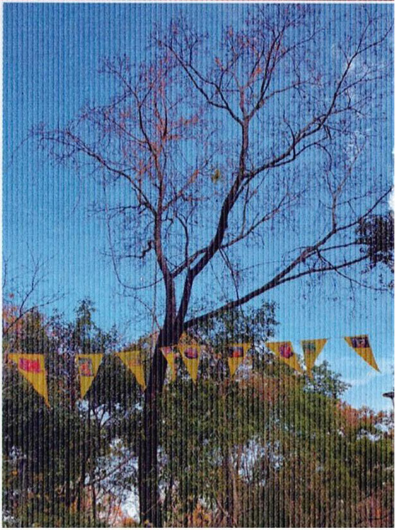
๑. ธัมเมกขสถูป คือ เครื่องหมายของพระรัตนตรัย

๒. นกหัสดีลิงค์ มี ๓ ปีก สีขาว แดง เขียว หมายถึง พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ส่วนปีกของนกเอง หมายถึง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา

ขีดวงกลมล้อมรอบปีกนก ๓ ปีก คือ การวางหลักปักฐานของธัมเมกขสถูปด้วยการปักหลัก ๓๗ หลัก รอบ ๆ วงกลม ซึ่งหมายถึง โพธิปักขิยธรรม ๓๗ ประการ







๓. เมื่อมองจากจุดที่วางหลักปักฐานของธัมเมกขสถูปแล้วจะเห็นต้นไม้ใหญ่ที่มีกิ่งใหญ่ ๆ ชี้ไปทางด้านทิศตะวันออก ต้นไม้นั้นคือต้นประดู่ ซึ่งหมายถึง การชี้ทางออกไปสู่ความพ้นทุกข์

๔. พญาครุฑสีแดงและพญานาคสีเขียวปากแดง พญาครุฑจะบินวนเวียนอยู่ด้านบนคอยปกปักรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและพ้นภัยจากพญานาค


เมกขสถูป สารนาถ พาราณสี
ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน

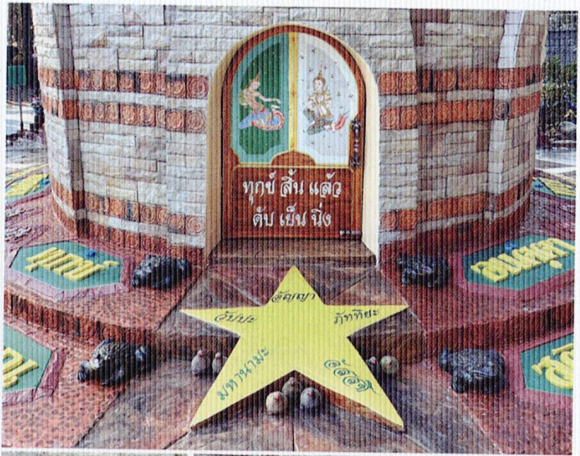


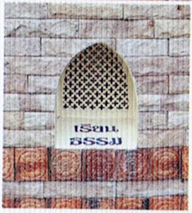
บริเวณรอบ ๆ จะมีป่าที่เต็มไปด้วยสัตว์ต่าง ๆ นานาชนิด หมายถึง พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวกทั้งหลายต่างล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นจากสัตว์ บำเพ็ญเพียรบารมีมาเพื่อที่จะได้เข้าถึงซึ่งสัจจะและเข้าสู่อริยสัจ-ธรรมในที่สุด ฉะนั้น บุคคลใดใครก็ตามในกาลข้างหน้าเมื่อถึงพร้อมด้วยศรัทธา ความ-เพียรและปัญญา จะได้ทดสอบบารมีของตน จะได้เข้าไปทรงฌาน ทรงสมาธิ ทรงสมาบัติในที่แห่งนี้ หากเขาเหล่านั้นถึงพร้อมด้วยกุศลและบารมีอันเต็มเปี่ยม ย่อมเข้าถึงมรรค ผลและนิพพานตามลำดับอย่างแน่นอน

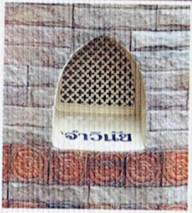


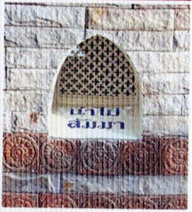
ธรรมทัศน์

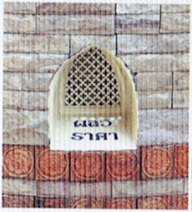
อนุโลม	เหตุผล	
บนล่าง	นอกใน	ใจกลาง
ปฏิโลม	ผลเหตุ	
ล่างบน	ในนอก	กลางใจ
ดวงไฟดอกบัว	อโลกา ๓	พุทธะ
ยอดแหลม	นิพพาน ๑	จิต
ปัญจวัคคีย์	ผล ๔	กาย
โปรดปัญจวัคคีย์	มรรค ๔	วาจา

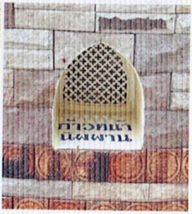

ทุกข์ สิ้น แล้ว
ดับ เย็น นิ่ง
อัญญา
วัปปะ
ภัททิยะ
มหานามะ
อัสสชิ


เรียน
ธรรม


จำวินัย


นำไป
สัมมา

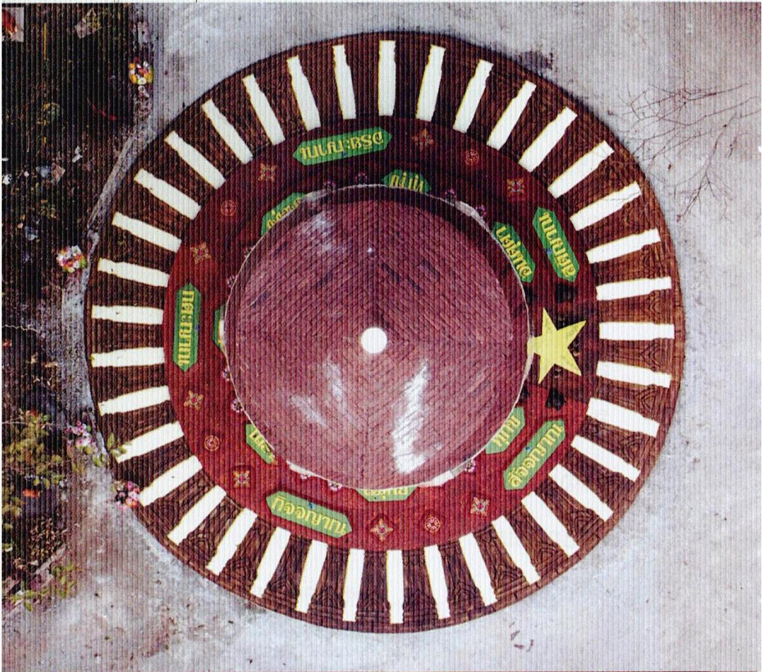



ก้าวหน้า
นิพพาน

ประตู	โลกุตตระ ๙	ผ่องใส
หน้าต่าง	สัทธรรม ๓	ว่าง

ไตรลักษณ์	อ ทุ อ
สัจจญาณ	ทุ ส นิ ม
กิจจญาณ	ป ป ส ภ
กตญาณ	เสขะ อเสขะ
อริยญาณ	ญาณ ๑๖
สติญาณ	มหาสติปัฏฐาน ๔

ฐานธรรม	โพธิปักขิยธรรม ๓๗

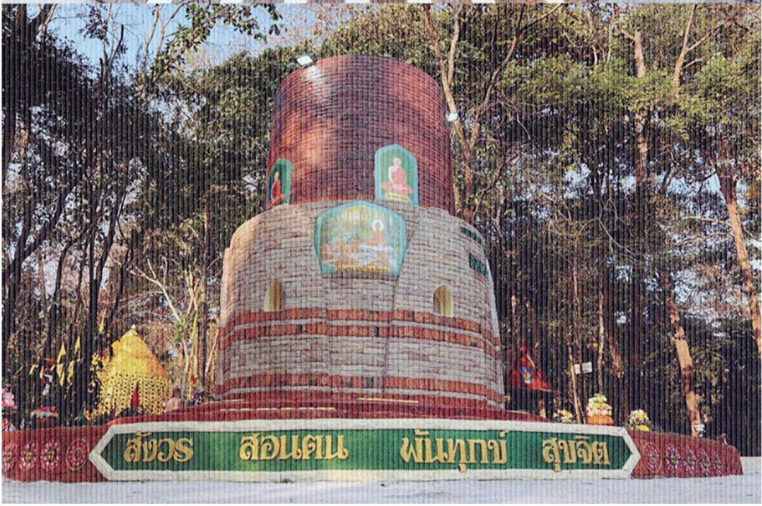

กิจจญาณ
สัจจญาณ



สังวร	สังวร ๕	เรียน
สอนตน	ภาวนา ๒	ทำ
พ้นทุกข์	วิมุตติ ๕	แจ้ง
สุขจิตเย็น	อรหันต์ ๔	จบ
ธัมเมกขสถูป	อมตะ ๗	แกน
	สาระธรรม ๕	แก่น
	ปิฎก ๓	ใจ


นิโรธ
สมุทัย
กิจจญาณ


ทุกขํ
อริยะญาณ


สังวร สอนตน พ้นทุกข์ สุขจิต

สารนาถ	ธัมมจักกัปปวัตตนะ
พาราณสี	อนัตตลักขณะ
เปิดเส้นทาง	มรรค ๘
สายใหม่	อริยะ ๔
อมตะ	กาย วจี มโน
ชีวิต	ชีวี ชินะ เทศะ ทูสี
อบรม	สังวร สมถะ วิปัสสนา
ตามพุทธบิดา	รู้ ตื่น บาน นิพพานจิต
อย่างจงใจ	ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว
ของลูกๆ	สรรพสัตว์ทุกชีวี

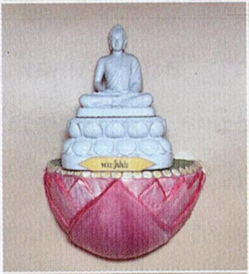
เพื่ออริยะ	ตรัสรู้	วิสุทธิ ๗
		วิราคะ ๕
		วิเวกะ ๒
		วิมุตติ ๒
	บรรลุ	นิพพาน ๒
		โลกุตตระ ๙
		อมตะ ๗
		สุญญตะ ๓
	สำเร็จ	มัคคะ ๔
		รัตนะ ๓
	หลุดพ้น	ญาณ ๕

เรียนทำ นวังคสัตถุศาสน์ ๙

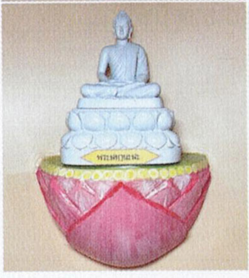
กาย วาจา จิต สะอาด สงบ สง่า

อบรม	สมถะ ๗
ปฏิบัติ	วิปัสสนา ๖
ปฏิเวธ	ฌาน สมาธิ สมาบัติ วิโมกข์ มรรค ผล นิพพาน
นิพพาน	สอุปาทิเสสะ อนุปาทิเสสะ
มุ่ง	ศีล สมาธิ ปัญญา วิมุตติ
	สะอาด สว่าง สงบ หลุดพ้น
มั่น	ไม่มีอคติ ๔ มีศีล ๕ ทางสายตรง
อมตะ	ชีวิต กาย วจี มโน สุจริต
โลกุตตระ	เสขะ อเสขะ อริยะ ขีณา อรหันตะ
นิพพาน	ขันธนิพพาน ธาตุนิพพาน
แห่ง	กาย ๖
	เวทนา ๙
	จิต ๑๖
	ธรรม ๕


พระอัญญาโกณฑัญญะ









แท้จริงต่อชีวิต นิพพานธรรม

เฉพาะปัจจุบัน ตถตาธรรม

เจาะจงตรง

จิต	รู้ ตื่น บาน	นิพพาน
กาย	สำรวม ระวัง ตั้งใจ รู้ไว	ผล
วจี	จริง ตรง แท้ ถูกต้อง ดีงาม	มรรค

คิดล้ำ	จิต	นิพพาน	ภาวนา ๒
ทำเลิศ	กาย	ผล	สังวร ๕
พูดหลุด	วาจา	มรรค	สุจริต ๓
ไม่รออะไร		อดีต อนาคต	ปัจจุบัน
ดับทุกข์		นิโรธ	นิ่ง
พ้นทุกข์		วิมุตติ	พ้น

โลกทัศน์

ธัมเมกขสถูป เป็นพระสถูปที่พระเจ้าอโศกมหาราชโปรดให้สร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชาและสังฆบูชา ณ สถานที่ ๆ พระโคตมพุทธเจ้าทรงแสดงพระธัมมจักกัปปวัตตนสูตรและอนัตตลักขณสูตรแก่ภิกษุปัญจวัคคีย์ ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ซึ่งปัจจุบันเรียกว่า สารนาถ อยู่ห่างจากตัวเมืองพาราณสีไปทางเหนือประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ในรัฐอุตตรประเทศ ประเทศอินเดีย

เรื่องราวจากพุทธประวัติ ภายหลังที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ ณ ใต้

ต้นพระศรีมหาโพธิ์ พระองค์ได้เสวยวิมุตติสุข เป็นเวลา ๗ สัปดาห์ ที่เมืองพุทธคยา แล้วจึงทรงดำริว่าธรรมที่พระองค์ตรัสรู้แล้วจะนำไปเทศนาให้ใครรู้เป็นอันดับต่อไป พระองค์ทรงรำพึงถึงอาฬารดาบสและอุทกดาบสว่าเป็นผู้มีบารมีแก่กล้า ควรแก่การตรัสรู้ธรรม แต่ก็ทรงทราบโดยพระญาณว่าดาบสทั้งสองได้ทำกาลกิริยาเสียแล้ว พระองค์ได้ทรงนึกถึงปัญจ-วัคคีย์ผู้เคยปรนนิบัติพระองค์ในสมัยที่ทรงบำเพ็ญเพียรอย่างอุกฤษฏ์ จึงได้เสด็จไปที่สารนาถและทรงแสดงธัมมจักกัปปวัตตนสูตรให้แก่ปัญจวัคคีย์ฟัง ไม่นานนัก โกณฑัญญะพราหมณ์ก็ได้ดวงตาเห็นธรรมโดยใจความสั้นๆ ว่า *"สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็น*

ธรรมดา สิ่งนั้นทั้งหมดย่อมดับไปเป็นธรรมดา” ด้วยพระญาณของพระพุทธเจ้าทรงรู้โดยทันทีว่า ท่านโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรมและตรัสรู้ตาม พระองค์จึงทรงเปล่งอุทานว่า *“อัญญาสิ วะตะ โภ โกณฑัญโญ ๆ”* แปลว่า *“โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ ๆ”*

การบรรลุธรรมของท่านพระอัญญาโกณฑัญญะในครั้งนั้น เป็นการประกาศว่าพระธรรมที่พระองค์ตรัสรู้มาเป็นของจริงแท้ ผู้ที่ปฏิบัติตามย่อมได้รับผลเป็นที่แน่นอน พระอัญญาโกณฑัญญะจึงกลายเป็นพระสงฆ์องค์แรกในพระพุทธศาสนา และวันนั้นเอง จึงเป็นวันที่บังเกิดพระรัตนตรัยครบสมบูรณ์ทั้งสามประการคือ พระพุทธ พระธรรม และ

พระสงฆ์ขึ้นในโลก จากนั้นเป็นเวลาไม่นานนัก พระพุทธองค์ก็ได้แสดงอนัตตลักขณสูตรให้ภิกษุปัญจวัคคีย์ฟังต่อไปตามลำดับ จนในที่สุด ภิกษุปัญจวัคคีย์ทั้งห้าได้แก่ พระโกณฑัญญะ พระวัปปะ พระภัททิยะ พระมหานามะ และพระอัสสชิ ได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์เมื่อพระธรรมเทศนาจบลง ณ ที่แห่งนั้น

ในครั้งพุทธกาล สถานที่แห่งนี้ถูกเรียกว่าป่าอิสิปตนมฤคทายวัน อยู่ในเขตเมืองพาราณสี แคว้นกาสี ล่วงมาในสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช ณ ที่แห่งนี้ พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เป็นจุดศูนย์กลางของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ ปัจจุบันเรียกกันว่า สารนาถ ซึ่งพระ

เจ้าอโศกมหาราชได้โปรดให้สร้าง "ธัมเมกข-สถูป" ไว้ในบริเวณที่พระพุทธองค์ทรงแสดงปฐมเทศนาเพื่อเป็นอนุสรณ์ให้ระลึกถึงท่านผู้มีธรรมจักษุบรรลุธรรมตามพระพุทธเจ้าเป็นคนแรก เกิดพระรัตนตรัยขึ้นอย่างบริบูรณ์ และเป็นที่ ๆ พระปัญจวัคคีย์ทั้งห้าได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ จึงถือเป็นการอุบัติขึ้นของพระพุทธศาสนาอย่างสมบูรณ์

สถูปมีสถาปัตยกรรมแบบเมาริยะ เป็นทรงกลมรูปบาตรคว่ำ มีความสูงจากฐาน ๔๒ เมตรและมีเส้นผ่าศูนย์กลาง ๒๘.๓ เมตร ด้านล่างก่อด้วยหิน สูงขึ้นไปอีกชั้นหนึ่งทำเป็นช่อง ๆ แต่ละช่องได้ประดิษฐานพระพุทธรูปแบบต่าง ๆ ไว้เป็นจำนวนมาก

สารัตถธรรมของ
ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

ปัญจวัคคีย์ ๕

คำว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย” ในพระสูตรนี้ หมายถึงภิกษุปัญจวัคคีย์ทั้งห้า ได้แก่ พระโกณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ

อันตา ๒

คือ ที่สุดแห่งการกระทำ ๒ อย่าง ได้แก่

- กามสุขัลลิกานุโยค ๑
- อัตตกิลมถานุโยค ๑

ลักษณะของอันตา ๖

- เป็นสิ่งที่บรรพชิตไม่ควรข้องแวะเลย
- เป็นของต่ำทราม
- เป็นของชาวบ้าน
- เป็นของปุถุชน
- ไม่ใช่ข้อปฏิบัติของพระอริยเจ้า
- ไม่ประกอบด้วยประโยชน์เลย

ปฏิปทา ๓

- กามสุขัลลิกานุโยคปฏิปทา
- อัตตกิลมถานุโยคปฏิปทา
- มัชฌิมาปฏิปทา

สาระของมัชฌิมาปฏิปทา ๘

- ไม่เข้าไปหาที่สุดแห่งการกระทำทั้ง ๒ อย่างนั้น
- เป็นข้อปฏิบัติที่พระตถาคตเจ้าตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้ว
- เป็นเครื่องมือกระทำให้เกิดจักษุ
- เป็นเครื่องมือกระทำให้เกิดญาณ
- เป็นไปเพื่อความสงบ
- เป็นไปเพื่อความรู้ยิ่ง
- เป็นไปเพื่อความรู้พร้อม
- เป็นไปเพื่อพระนิพพาน

มัชฌิมาปฏิปทา มรรค ๘

- สัมมาทิฏฐิ
- สัมมาสังกัปปะ
- สัมมาวาจา
- สัมมากัมมันตะ
- สัมมาอาชีวะ
- สัมมาวายามะ
- สัมมาสติ
- สัมมาสมาธิ

อุทปาทธรรม ๕ คุณค่าที่เกิดขึ้นมาจากมัชฌิมาปฏิปทา ๕ คือ

- จักขุงอุทปาทิ จักษุได้เกิดขึ้นแล้ว
- ญาณังอุทปาทิ ญานได้เกิดขึ้นแล้ว
- ปัญญาอุทปาทิ ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว
- วิชชาอุทปาทิ วิชชาได้เกิดขึ้นแล้ว
- อาโลกาอุทปาทิ แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้ว

อริยสัจ ๔

- ทุกข์
- สมุทัย
- นิโรธ
- มรรค

อริยกิจ ๔

ปริญญา ทุกข์ เป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้

ปหานะ สมุทัย เป็นสิ่งที่ควรกำหนดละ

สัจฉิกรณะ นิโรธ เป็นสิ่งที่ควรกระทำให้แจ่มแจ้ง

ภาวนา มรรค เป็นสิ่งที่ควรทำให้เจริญ

อริยญาณ ๓

สัจจญาณ ญาณหยั่งรู้ความจริง

กิจจญาณ ญาณหยั่งรู้กิจที่ควรกระทำ

กตญาณ ญาณหยั่งรู้ว่ากิจนี้เราได้กระทำแล้ว

ทุกข์ ๑๒

คือสิ่งที่ทนได้ยาก สภาวะที่เป็นทุกข์ เปลี่ยนแปรไปทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ มีทั้งหมด ๑๒ ประการ ได้แก่

- ชาติปิ ทุกขา ความเกิดเป็นทุกข์
- ชราปิ ทุกขา ความแก่เป็นทุกข์
- มรณัมปิ ทุกขัง ความตายเป็นทุกข์
- โสกะ ความโศก
- ปริเทวะ ความร่ำไรรำพัน
- ทุกขะ ความไม่สบายกาย
- โทมนัสสะ ความไม่สบายใจ
- อุปายาสะ ความคับแค้นใจ

- อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกโข

  ความประสบกับสิ่งไม่เป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์
- ปิเยหิ วิปปะโยโค ทุกโข

  ความพลัดพรากจากสิ่งเป็นที่รักที่พอใจก็เป็นทุกข์
- ยัมปิจฉัง นะ ละภะติ ตัมปิ ทุกขัง

  มีความปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สิ่งนั้น นั่นก็เป็นทุกข์
- สังขิตเตนะ ปัญจุปาทานักขันธา ทุกขา

  ว่าโดยย่ออุปาทานขันธ์ทั้งห้าเป็นตัวทุกข์

ทุกขสมุทัย ๓

สมุทัย คือ เหตุเกิดแห่งทุกข์ ๓ อย่าง ได้แก่

- กามตัณหา
- ภวตัณหา
- วิภวตัณหา

ลักษณะของตัณหา ๓ ประการ คือ

- โปโนพภวิกา เป็นสิ่งที่ทำให้มีการเกิดอีก
- นันทิราคะสหคตา เป็นสิ่งประกอบ อยู่ด้วยความกำหนัดด้วยอำนาจของความเพลิดเพลิน
- ตัต์ระ ตัต์ราภินันทินี เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเพลิดเพลินอย่างยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ

ทุกขนิโรธ ๑

นิโรธ คือความดับสนิทโดยไม่มีส่วนเหลือแห่งตัณหานั้น นั่นเอง

ไวพจน์ของนิโรธ ๖

- วิราโค เป็นความจางคลายไป
- นิโรโธ เป็นความดับ
- จาโค เป็นความสลัดทิ้ง
- ปฏินิสสัคโค เป็นความสลัดคืน
- มุตติ เป็นความปล่อย
- อนาลโย เป็นความไม่มีอาลัย

ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คือปฏิปทาให้เข้าถึงความดับทุกข์ ๒๗ ประการ

สัมมาทิฏฐิ ๔

- เห็นว่าทุกข์มีจริง
- เห็นว่าสมุทัยมีจริง
- เห็นว่านิโรธมีจริง
- เห็นว่ามรรคมีจริง

สัมมาสังกัปปะ ๓

- ดำริออกจากกาม
- ดำริในความไม่พยาบาท
- ดำริในความไม่เบียดเบียน

สัมมาวาจา ๔

- เว้นจากการพูดปด
- เว้นจากการพูดคำหยาบ

- เว้นจากการพูดส่อเสียด
- เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ

สัมมากัมมันตะ ๓

- กายสุจริต
- วจีสุจริต
- มโนสุจริต

สัมมาอาชีวะ ๑

- สัมมาชีพ เว้นจากการเลี้ยงชีวิตในทางที่ผิดเสียได้

สัมมาวายามะ ๔

- ปหานปธาน เพียรพยายามละบาปอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว

- สังวรปธาน เพียรพยายามปิดกั้นบาปอกุศลที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้นมา
- ภาวนาปธาน เพียรพยายามก่อสร้างบุญกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดมีขึ้น
- อนุรักขนาปธาน เพียรพยายามตามรักษาบุญกุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อมไป

สัมมาสติ ๔

- กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติตามรู้เห็นกายในกายอยู่เป็นประจำ
- เวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติตามรู้เห็นเวทนาในเวทนาอยู่เป็นประจำ
- จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติตามรู้เห็นจิตในจิตอยู่เป็นประจำ

- ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน มีสติตามรู้เห็นธรรมในธรรมอยู่เป็นประจำ

สัมมาสมาธิ ๔

- ปฐมฌาน
- ทุติยฌาน
- ตติยฌาน
- จตุตถฌาน

ปริวัฏฏ์ ๓ คือ ญาณหยั่งรู้อริยสัจทั้ง ๔ โดยอำนาจแห่งอริยญาณ ๓

- **ทุกข์**เป็นอย่างนี้
  ทุกข์นั้นเป็นสิ่งควรกำหนดรู้
  ทุกข์นั้นเรากำหนดรู้ได้แล้ว

- **สมุทัย**เป็นอย่างนี้

  สมุทัยนั้นเป็นสิ่งควรละเสีย

  สมุทัยนั้นเราละได้แล้ว

- **นิโรธ**เป็นอย่างนี้

  นิโรธนั้นเป็นสิ่งควรทำให้แจ่มแจ้ง

  นิโรธนั้นเราทำให้แจ่มแจ้งแล้ว

- **มรรค**เป็นอย่างนี้

  มรรคนั้นเป็นสิ่งที่ต้องเจริญให้เกิดมีขึ้น

  มรรคนั้นเราได้เจริญให้เกิดมีขึ้นแล้ว

อาการ ๑๒ คือ อริยญาณ ญาณหยั่งรู้อริยสัจ ๔ ประการ

สัจจญาณ คือ การหยั่งรู้อริยสัจ ๔

๑. ทุกข์เป็นอย่างนี้

๒. สมุทัยเป็นอย่างนี้

๓. นิโรธเป็นอย่างนี้

๔. มรรคเป็นอย่างนี้

กิจจญาณ คือ การหยั่งรู้ว่า มีกิจอันใดจะต้องทำกับอริยสัจ ๔ นั้น

๑. ทุกข์ เป็นสิ่งควรกำหนดรู้

๒. สมุทัย เป็นสิ่งควรกำหนดละ

๓. นิโรธ เป็นสิ่งควรกระทำให้แจ่มแจ้ง

๔. มรรค เป็นสิ่งที่ต้องเจริญให้เกิดมีขึ้น

กตญาณ คือ การหยั่งรู้ว่า กิจทั้ง ๔ อย่างอันนั้นเราได้ทำสำเร็จแล้ว

๑. ทุกข์ เราได้กำหนดรู้แล้ว

๒. สมุทัย เราละได้แล้ว

๓. นิโรธ เราทำให้แจ่มแจ้งแล้ว

๔. มรรค เราเจริญให้เกิดมีได้แล้ว

พุทธปฏิญญา เหตุที่ทรงปฏิญญาว่า ได้บรรลุสัมมาสัมโพธิญาณ สำเร็จเป็นสัมมาสัมพุทธ-เจ้า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อใดปัญญาเครื่องรู้เห็นตามที่เป็นจริง มีปริวัฏฏ์ ๓ มีอาการ ๑๒ เช่นนั้น ในอริยสัจทั้ง ๔ เหล่านี้เป็นของบริสุทธิ์หมดจดด้วยดีแก่เรา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อนั้นเราจึงปฏิญญาว่า ได้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะแล้วซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ในโลกพร้อมทั้งเทวโลก มารโลก พรหมโลก ในหมู่สัตว์พร้อมทั้งสมณพราหมณ์ พร้อมทั้งเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ญาณทัสสนะ ๓

ญาณัญจะ ปะนะ เม ทัสสะนัง อุทะปาทิ ก็ญาณและทัสสนะได้เกิดขึ้นแล้วแก่เราว่า

อะกุปปา เม วิมุตติ ความหลุดพ้นของเราไม่กลับกำเริบ

อะยะมันติมา ชาติ นี้เป็นความเกิดครั้งสุดท้าย

นัตถิทานิ ปุนัพภะโวติ บัดนี้ ความเกิดอีกย่อมไม่มี ดังนี้

ดวงตาเห็นธรรม ๑

"สิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดาแล้ว สิ่งนั้น ๆ ทั้งปวงก็ต้องดับสลายไปเป็นธรรมดา"ฯ

สรุปอริยธรรม ๑๑

๑. อริยสัจ ๔

๒. อริยกิจ ๔

๓. อริยญาณ ๓

อานุภาพของธรรมจักร

นั่นคือวงล้อแห่งธรรมอันยอดเยี่ยม ไม่มีอะไรเทียบได้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงประกาศให้เป็นไปแล้ว ที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี ซึ่งวงล้อแห่งธรรมอย่างนี้ อันสมณพราหมณ์ตลอดถึงเทวดา มาร พรหมและใคร ๆ ในโลก ไม่สามารถให้หมุนกลับได้ (คือไม่สามารถคัดค้าน โต้แย้งได้)

ภูมิ ๓๑

- ภุมมเทวา
- จาตุมมหาราชิกา
- ดาวดึงส์

- ยามา
- ดุสิต
- นิมมานรดี
- ปรนิมมิตวสวัสดี
- พรหมา
- มหาพรหม

ทุกข์สิ้นแล้ว ดับ เย็น นิ่ง

สังวร สอนตน พ้นทุกข์ สุขจิต

ปิดบาป กราบพระ ละชั่ว ไม่มัวเมา

สารัตถธรรมของ
อนัตตลักขณสูตร

ขันธ์ ๕	สามัญลักษณะ ๓
รูป	อนัตตา ทุกขัง อนิจจัง
เวทนา	,,
สัญญา	,,
สังขาร	,,
วิญญาณ	,,

อดีต อนาคต ปัจจุบัน	สักแต่ว่าขันธ์
ในนอก	,,
หยาบละเอียด	,,
เลวประณีต	,,
ไกลใกล้	,,

เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับลงปรากฏ

แปรปรวน ชั่วคราว ทนได้ยาก ที่ตั้งแห่งทุกข์

อนัตตลักษณะ ๕

๑. เป็นของสูญ

๒. ไม่มีเจ้าของ

๓. ไม่อยู่ในอำนาจใคร

๔. เป็นสังขตธรรม ไม่เที่ยง เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย

๕. เป็นโดยสภาวะ ไม่เป็นอัตตา

ผู้ได้ฟัง	สติมา ญาณแก่กล้า ปัญญาเกิด	
	นิพพิทา วิราคา วิมุตติ	
	ผล	ทุกข์สิ้นแล้ว
	มรรค	ดับ
	นิพพาน	เย็น

เลื่อนขั้นจิต ปิดอบาย หน่ายสังขาร
น้อมจิตสู่นิพพาน ด้วยญาณทัสสนะ

บันทึก

บันทึก

วัดนาหลวง (อภิญญาเทสิตธรรม)

ตำบลคำด้วง อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

สำนักงานสังฆกิจ

โทรศัพท์ : ๐๘๖ - ๓๘๖ - ๖๓๒๗ , ๐๘๘ - ๕๖๙ - ๒๐๔๙

Facebook : Watnaluang

Youtube : Watnaluang

E – mail : watnaluangMCN@gmail.com

naluang@hotmail.co.th

ศักดิ์ศรีอักษรการพิมพ์ จ.อุดรธานี

042-111-005 | 089-620-5466

WWW.FACEBOOK.COM/SAKSRIAKSORN